

Tervehdys!

Kovin perinpohjaisesti emme lomien takia ehtineet esitykseen paneutua, mutta toivomme ja uskomme, että jos jotain tuiki tärkeää jäi silmien väliin, tai oivallukset vain syntyvät hitaasti, voimme täydentää myöhemmin.

Näemme ehdotuksessa paljon kiitettävää, kuten sen, että

- tunnustetaan tekstiilien ylituotannosta ja -kulutuksesta aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset.
- tiedostetaan ettei jätehierakia nykyisellään toteudu tekstiilialalla.
- ehdotus korostaa uudelleenkäytön ensisijaisuutta ja jätehierarkian noudattamista - uudelleenkäytön tulee olla poistettavan tekstiilin keräyksen ensisijainen tavoite, eikä tuotteiden uudelleenkäytettävyys saa keräyksessä heiketä.
- sosiaalisten yritysten arvo tekstiilien kiertotaloudessa nousee hyvin esiin – ja kääntäen tekstiilien uudelleenkäyttöön saattamisen arvo runsaasti monenlaista yhteiskunnallista hyvää tuottavassa sosiaalisessa toiminnassa
- edellytetään informaation jakamista, neuvontaa, ja tuottajien yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa

Uudelleenkäytössä on mahdollista yhdistää moninaiset yhteiskunnalliset hyödyt työpaikoista tavaraköyhyyden vähentämiseen, ympäristönsuojelusta huoltovarmuuteen, luovuudesta osallisuuteen.

On myös mukava nähdä, kuinka Suomen nykyinen jätelainsäädäntö on pitkälti jo valmiiksi linjassa ehdotuksen kanssa.

Näemme kuitenkin myös merkittäviä puutteita

1. Ekosysteemit ja yhteistyö

Kiertotalouden edellyttämä yhteistyö ja ekosysteemiluonne ei tule kylliksi esiin. Kun sosiaalisten yritysten toimintaedellytyksiä aivan oikein korostetaan, jäävätkö uudelleenkäytön tuottajista riippumattomat liiketoimintamahdollisuudet katveeseen? Jotenkin olisi varmistettava, että uudet uudelleenkäyttöä edistävät liikeideat voivat myös kasvaa ja kehittyä, että uudelleenkäyttöbisnekselläkin olisi roolinsa. On myös kyseenalaista, onko sosiaalisilla yrityksillä yksinään mahdollisuuksia niihin laitosinvestointeihin, joita edellytetään, että uudelleenkäyttöön ohjautuu todella merkittäviä materiaalivirtoja. Toimivien ja monipuolisten ekosysteemien rakentumista tekstiilien kiertotalouteen tulisi jäsenmaiden aktiivisesti tukea.

Esimerkkinä kaikkia hyödyttävästä yhteistoiminnasta olkoon Kierrätyskeskuksen ja Finlandia Kirjan yhteistyö, jossa Kierrätyskeskus poimii lahjoituksina saamastaan kirjavirrasta helposti lajiteltavat ja kyllin nopeasti kaupaksi käyvät, omaan toimintamalliinsa sopivat kirjat. Ylijääneet kirjat jatkavat matkaansa Finlandia Kirjalle, joka ammattitaitoisemmalla lajittelulla ja pidemmät myyntiajat mahdollistavalla liiketoimintamallillaan löytää virrasta vielä hyvin myytävää omalle asiakaskunnaalleen. Kirjoja, joille ei löydy lukijaa, päätyy kummastakin organisaatiosta luovien ihmisten käsityötarpeiksi. Vasta viimeisenä kirjat päätyvät materiaalikierrätykseen. Ekosysteemi kirjojen ympärille on vasta muodostumassa. Siinäkin, kyllin monen kierroksen jälkeen, elinkaarensa lopussa, kaikki kirjat päätyvät villanvalmistukseen tai paperiteollisuudelle raaka-aineeksi, joten

materiaalikierrättäjillä ei ole syytä murheeseen; he saavat omansa aikanaan. Vastaavaa yhteistä etua pitäisi tukea ja kannustaa myös tekstiilien ekosysteemeissä.

2. Investoinnit ja rahoitus

On aiheellista korostaa, että investointeja tutkimukseen ja kehittämiseen samoin kuin laitosinvestointeja ja automaatiota tarvitaan myös uudelleenkäyttötoiminnassa, ei vain materiaalien kierrätyksen parantamiseksi. On ehkä kaikkein vakavin puute koko ehdotuksessa, jos sitä ei tuoda esiin, sillä uudelleenkäytössä on potentiaalia merkittäviin materiaalivirtoihin, mutta sitä ei saada käyttöön ilman teollisen mittakaavan ratkaisuja.

Matalalla riippuvia hedelmiä on vielä kiertotalouden kaikissa osissa, ja voi hyvinkin olla, että kierrätyksessä ne ovat houkuttelevampia, kuin uudelleenkäytössä. Siihen ansaan ei kuitenkaan saisi langeta, että tehdään helpot kierrätysratkaisut ensin, ja sitten myöhemmin tartutaan uudelleenkäytön hiukan haasteellisempaan kehittämiseen.

Ainakin suomalaisessa kontekstissa puuttuu ylipäätään muiden kuin vientiyriytysten tutkimus- ja kehitysrahoitus. Sitä että sosiaaliset yritykset ja uudelleenkäytön paikallisia palveluita tarjoavat yritykset saavat tarvitsemaansa kehitysrahoitusta pitäisi myös edellyttää direktiivissä.

Maailmalla on uudelleenkäyttöön lajitteluun tehtaita ja keinoälyn avulla tapahtuvaa hinnoittelua. Esimerkiksi Thredup kertoo lajittelevansa 100 000 uniikkia tuotetta päivässä. Ja mm. Gaggemini kehittää konenäköä ja keinoälyä uudelleenkäyttötuotteiden hinnoitteluun. VTTn tutkijan mukaan kaikki teknologia, joka tarvitaan uudelleenkäytettävien tuotteiden lajitteluun ja hinnoitteluun on olemassa jollain teollisuudenalalla, kyse on vain siitä, milloin joku katsoo, että kannattaa yhdistää ne uudelleenkäytön tehostamiseksi. Ja siihen kannattavuuteen voi direktiivillä vaikuttaa.

3. Valvonta ja sanktiot

Uudelleenkäytön edellytysten säilymistä keräyksessä vaaditaan, mutta kokemus osoittaa, että vaadetta ei välttämättä noudateta, jos noudattamista ei valvota ja noudattamatta jättämistä sanktioita. Sama koskee vaatimusta uudelleenkäyttötoimijoiden pääsystä materiaalivirtaan. Etenkin halpoja, heikkolaatuisia tavaroita tuottaville yrityksille lisääntyvä uudelleenkäyttö on varmasti riski, eivätkä kaikki katso suopeasti oman tuoteryhmänsä ”jätteiden” päätymistä uudelleen markkinoille. Valvonnan ja sanktioiden tulisi olla kirjattuna direktiiviin jossain muodossa. Kun lainsäädäntö muuttuu, pitää nimenomaan alussa olla erityisen tarkkana, että sitä noudatetaan, jolloin toimintatavat ja infrastruktuuri muodostuvat sääntelyn hengen ja kirjaimen mukaisiksi. Jos uudelleenkäyttöä tukevat rakenteet jäävät syntymättä, tai niiden vuoron ajatellaan olevan myöhemmin, niiden aikaansaaminen ”valmiissa maailmassa” on erittäin vaikeaa jollei mahdotonta.

4. Neuvonta ja vaikuttaminen

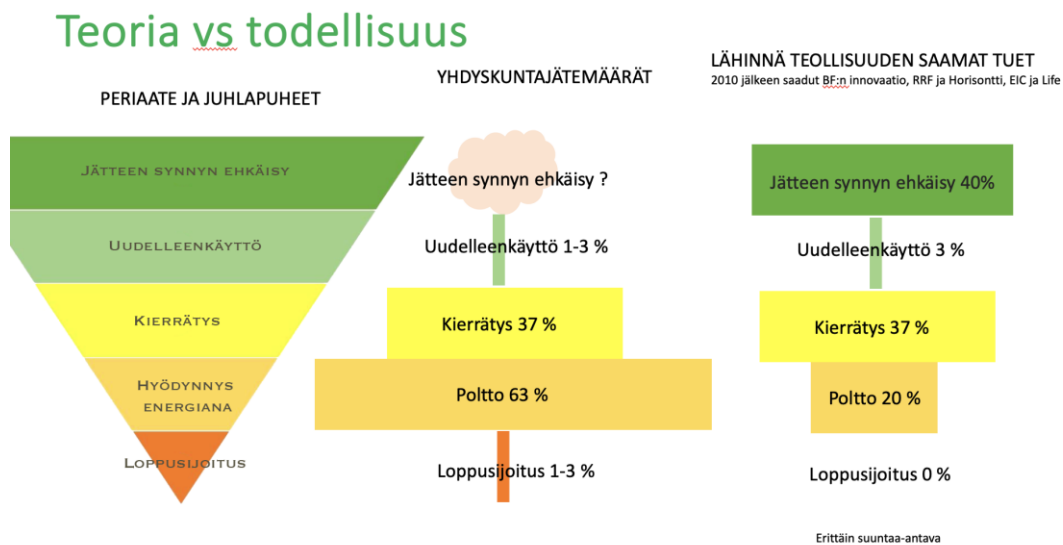
Tuottajilla on huomattavasti suurempi into informoida kierrätyksestä kuin uudelleenkäytöstä. Siksi direktiivissä pitäisi sanoa, että informaatiota pitää jakaa etusijajärjestyksen mukaisessa suhteessa: eniten jätteesynnyn ehkäisystä, korjaamisesta ja uudelleenkäytöstä. Myös viestinnässä olisi hyvä edellyttää yhteistyötä uudelleenkäyttötoimijoiden kanssa, sillä siellä on tieto ja osaaminen viestittäväistä asioista. Neuvontamäärille olisi hyvä myös olla tavoitteet, ja rahan tulisi tulla tuottajavastuumaksuista.

Itävallassa ovat hyvin ylpeitä omaan kierrätysasteestaan, joka onkin yksi Euroopan parhaista. Heillä vuodesta 1994 ollut keskimäärin yksi jäteneuvoja aina 27 000 asukasta kohden. Pitkäjänteistä työtä riittävällä volyyymilla ja tuloksia syntyy. New Yorkissa kunnallinen jätehuoltotoimija ylläpitää appia, josta näkee kaupungin

uudelleenkäyttötoimijat (ainakin sosiaaliset); mitä missäkin myydään ja vastaanotetaan, ja mihin tarkoitukseen käyttävät myyntitulot.

5. Tavoitteet ja vesitysmahdollisuudet

Moitimme sitä, että erilliset tavoitteet uudelleenkäytölle ja uudelleenkäytön valmistelulle puuttuvat edelleen. Ilman tavoitteita asia ei riittävästi etene. Niin kauan kuin kierrätys ja uudelleenkäyttö lasketaan samaan, toteutukseltaan helpompi ja halvempi, mutta yhteiskunnallisilta hyödyiltään köyhempi ja ympäristövaikutuksiltaan huonompi materiaalikierrätys voittaa aina. Pelkäämme myös, että jos oikotiet sallitaan silloin kun muu ei ole teknisesti mahdollista, se tekninen mahdottomuus ymmärretään käytännössä taloudellisesti kannattamattomaksi. Kummastelemaan jäimme sitä, millä perusteella esitetään väite, että jätehierarkia toteutuisi ilman uudelleenkäytölle asetettuja tavoitteita. Kukaan ei ole koskaan kuullutkaan, että missään niin tapahtuisi minkään tuoteriikän kohdalta – ainakaan kuluttajatuotteissa.

Kuva on tukien ja investointien osalta erittäin suuntaa-antava ja saattaa sisältää isojakin virheitä arvioissa minkä tuki ja hankeraha nyt mihinkin kuuluu, vai kuuluuko edes tähän, mutta niin kauan kuin kellään ei ole parempia lukuja tarjota, nämä on oikeimmat. Valitettavasti ole kuluttaja/päivittäistavara puolelta ei ole käytettävissä edes suuntaa-antavia lukuja, siellä kuitenkin JSE:n osuus on kutakuinkin varmasti pienempi.

Yhteistyöterveisin

Tuovi Kurttio

puheenjohtaja

RENET Uudelleenkäyttöverkosto ry

tuovi.kurttio@kierratyskeskus.fi

050 501 4852